

CRONICA

¡VISCA ESPANYA!

Ho hem de cridar ben fort porque 'l mon ho entengui; porque 'l nostre crit arribi sancer, viril, penetrant á l'altra banda del Atlántich y principalment á aquell país mes exténs que gran; mes atapat de gent que de personas; mes carregat de *dollars* que de bona criansa.

¡Visca Espanya! Broti de totas las bocas espanyolas aquest crit mágich engendrat en lo mes íntim y vibrant del cor de tots los fills de aquesta nació tan desgraciada com vulguin; pero digna sempre y sempre altiva, incapás de aguantar callada la menor ofensa, vinga de hont vinga, mal qui la infereixi se cregui invulnerable y superior mil vegadas á nosaltres per la séva forsa bruta.

¡Visca Espanya!!! Siga aquest lo crit de tots los espanyols sense distinció de provincias, ni de regions, que be podém diferir en usos, costums, gustos, carácter y llenguatge; mes no en amor á la patria, mare de tots y per tots igualment estimada fins al heroisme, fins al deliri, fins al sacrifici de tot lo nostre ser; siga aquest lo crit de tots los fills de la patria sense distinció de classes, que no hi ha richs ni pobres aquí ahont en estímuls de la dignitat ofesa tots som opulents; siga aquest lo crit de tots los ciutadans, sense distinció de partits ni de ideas politicas, que tota aqueixa fullaraca queda consumida en un instant en las fogueras de la indignació, quan qui logra encéndrelas son imprudents mans extrangeras.

¡Visca Espanya!!! ¡Visca ara y sempre ab dignitat y ab honra!...

*
* *

Si no pensessim aixís... pero en aquestas ocasions no es menester pensar, si no sentir. Parlém donchs ab propietat.

Si no sentissem aixís seríam indignes de considerarnos hereus de una rassa gloriosa que ha deixat escritas tantas páginas inmortalas en la historia de la humanitat. Avants de perdre la nostra significació tradicional davant del mon y de nostra propia conciencia, diguemho ab aquells versos de foch del immortal Clavé:

«Primer s'enfonzi l'Espanya!
«Primer que muira tothom!»

Precisament aquest carácter pundonorós, heróich, qu' en los agravis no conta 'l número, ni medeix la forsa de sos enemichs es la condició que mes nos diferencia dels nostres ofensors actuals.

Poble de aluvió caygut sobre una part del continent americá, que nostres antecessors descobriren, colonisaren y civilisaren, no tenen, ni tindrán may cap dret á sobreposarse brutalment á la nació que arrencá l'América als tenebrosos misteris de lo desconegut.

Y ells menos que ningú, porque encare qu' en sa inmensa majoría no sigan de la nostra rassa, essentho sols un petit número d' Estats arrebatats en mal hora á la vehina República de Méjich, difícilment haurían conseguit la séva independència, si la nació espanyola no 'ls hagués prestat sa poderosa ajuda en las sevas lluytas en contra dels inglesos, á mitjans del passat sigle.

Y es ab las insolencias y ab las impertinencias de avuy com han de pagar los bons serveys y l'amistat franca de una nació com la nostra, que podrá ser tot lo que vulgan, menos un poble descasat?

Ells mateixos; pero s'haurá acabat en lo mon la

noció de la justicia, si en lo mateix pecat no troban la deguda penitencia.

* *

Massa 'ls veyém la pinta, porque 'ls coneixém.

No tenen memoria dels beneficis rebuts, ni conciencia de sos debers, porque están metalisats fins al moll dels ossos. No pensan ab res mes qu' en acumular riquesas. Lo deu *dollar* es l'única divinitat que adoran en los altars de la concupiscencia, tenint per únich cultu l'agiotatge mes desenfrenat. Los nobles sentiments del cor, las puras expansions del ánima no las coneixen ni de referencias, considerantlas com destorbs que podrian trabar la seva esbranzida cega per lo camp del profit y del lucro, l'únich que cultivan. Son los bárbaros de la civilisació material.

Y com á bárbaros obran.

Cuba 'ls tenta ab sos esplendors y ab sas riquesas. Aquell tros de terra espanyola, últim fragment de nostre patrimoni en la vastíssima extensió de América per Espanya redimida y civilisada, es una joya, tant mes volguda per la mare patria, quant mes inmensos han sigut los sacrificis que s'ha imposat per conservar-la. Y aquesta joya 'ls fa obrir l'ull y 'ls mou á allargar la ma per apoderarse'n.

Tots los medis per lograrho 'ls consideran bons y legítims. Encalabrinar á quatre desventurats que renegan de la seva patria; procurarlos lo concurs de un aixám de aventurers procedents de totas las parts del mon, soldats del seu sou y pescadors sense escrúpuls en lo riu alborotat de una civil discordia; proporcionarlos recursos, armas y municions ab tot descaro; fomentar y alentar sas salvatjes tropelías; trabar tot lo possible l'acció enérgica de la nació espanyola, y á última hora surtir ab la estúpida declaració de que 'ls que destruheixen, incendian, assessinan, roban, violan y matxetejan son los bons, los sants, los civilisats, los purs y 'ls intatxables; mentres que 'ls espanyols que defensan la causa de la patria y de la civilisació son los salvatjes, los sanguinaris, los depravats, lo ludibri y l'escarni de l'edat moderna.

Sería ferlos favor suposar que, al intentar aquesta burda trastocació de butxíns en víctimas y de víctimas en butxíns obeheixen únicament als efectes del alcohol. Lo borrarxo es mes digne de disculpa y tolerancia que 'l miserable que ha arribat á perdre tota noció de sentit moral.

* *

Per aixó es precís respondre al agravi ab l'agravi.

Y si demá intentessin passar de las paraulas als fets, fora necessari contestar á sos atachs ab l'indomable energia de la nostra rassa, fent un va-y-tot, sense medir las conseqüencias.

Ben acompanyats—si algú considera, que ja no ha de sufrir-se per mes temps la petulancia de una nació insolent y entromesa que porque té diners se creu dispensada de tenir respecte als demés pobles—ó sols enterament, si está escrit que en la defensa de nostra santa causa, á pesar de ser la de totas las nacions d'Europa que tenen interessos á América, hem de trobarnos aislats; de totas maneres, vinguin com vinguin los aconteixements, hém de demostrar que sabém lluytar fins á vencer ó morir al crit de ¡Visca Espanya!...

* *

Tal es la manifestació de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

La fém sincerament, obehint á la veu del cor, y sentintnos avassallats per las corrents impetuosas dels sentiments nacionals.

Y aquesta manifestació si que tením la seguretat de que no l'han de disoldre ni 'ls civils, ni la policia.

P. DEL O.